

Brussel, 22.5.2018
COM(2018) 267 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Een nieuwe Europese agenda voor cultuur

{SWD(2018) 167 final}

1. Inleiding

Op de 60e verjaardag van de Verdragen van Rome hebben de leiders van de 27 lidstaten en de EU-instellingen verklaard te streven naar een Unie *waar de burgers nieuwe mogelijkheden voor culturele en sociale ontwikkeling en economische groei worden geboden. [...] een Unie die ons culturele erfgoed bewaart en culturele diversiteit bevordert*¹. Dit voornemen is bevestigd tijdens de top van Göteborg in november 2017 en door de Europese Raad in december 2017². De Europese Raad heeft voorts benadrukt dat het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in 2018³ een uitgelezen kans biedt om het bewustzijn over het sociale en economische belang van cultuur en cultureel erfgoed te vergroten.

De Commissie stelt in haar mededeling over de versterking van de Europese identiteit via onderwijs en cultuur⁴ dat *alle lidstaten er belang bij hebben het volledige potentieel van onderwijs en cultuur te benutten. Het zijn immers de drijvende krachten voor werkgelegenheid, economische groei, sociale rechtvaardigheid en actief burgerschap, en manieren om de Europese identiteit in al haar verscheidenheid te ervaren.*

Europa's rijke culturele erfgoed en dynamische culturele en creatieve sector versterken de Europese identiteit en creëren een samenhangingsgevoel. Cultuur bevordert actief burgerschap, gemeenschappelijke waarden, inclusie en de interculturele dialoog in Europa en de rest van de wereld. Cultuur brengt mensen samen – inclusief pas aangekomen vluchtelingen en andere migranten – en draagt ertoe bij dat we het gevoel hebben tot een gemeenschap te behoren. Cultuur en de creatieve sector zijn ook in staat het levenspeil te verbeteren, gemeenschappen te transformeren, werkgelegenheid en groei te genereren en voor overloopeffecten in andere economische sectoren te zorgen.

De nieuwe Europese agenda voor cultuur (de nieuwe agenda) speelt in op het verzoek van de Europese leiders om via cultuur en onderwijs meer te doen om hechte samenlevingen op te bouwen en een *visie van een aantrekkelijke Europese Unie te bieden*⁵. De agenda beoogt het volledige potentieel van cultuur te benutten om een inclusievere en rechtvaardigere Unie te helpen opbouwen waarin innovatie, creativiteit en duurzame groei en werkgelegenheid worden bevorderd.

2. De uitdagingen en de ambitie

Na de zware financiële crisis wordt Europa geconfronteerd met toenemende sociale ongelijkheid, diverse populaties, populisme, radicalisering en terroristische dreigingen. Nieuwe technologieën en digitale communicatiemiddelen transformeren de samenleving en veranderen levensstijlen, consumptiepatronen en machtsverhoudingen binnen de economische waardeketens. In deze veranderende omstandigheden is de rol van cultuur belangrijker dan ooit. Uit een Eurobarometer-enquête uit 2017 blijkt dat 53 % van de respondenten vindt dat de lidstaten nagenoeg dezelfde waarden delen; 40 % vindt dat er een kloof gaapt tussen de waarden die de verschillende lidstaten koesteren. Cultuur kan deze kloof helpen dichten, aangezien cultuur bovenaan de lijst van factoren staat die een gemeenschapsgevoel kunnen creëren⁶. Uit gegevens van Eurostat blijkt echter dat meer dan een derde van de Europeanen niet aan culturele activiteiten deelneemt⁷. Er is dus duidelijk nog ruimte om de deelname aan

¹ [Verklaring van Rome, maart 2017](#)

² [Conclusies van de Europese Raad, december 2017](#)

³ <https://europa.eu/cultural-heritage/>

⁴ [COM\(2017\)673](#)

⁵ [Verklaring van Bratislava, september 2016](#)

⁶ [Eurobarometer 87, lente 2017](#)

⁷ [Eurostat, november 2017](#)

cultuur te vergroten en de Europeanen samen te brengen rond wat ons verbindt en niet wat ons verdeelt. De versnippering van de markt, de ontoereikende toegang tot financiering en de onzekere contractuele voorwaarden vormen echter nog steeds obstakels voor de culturele en creatieve sector en drukken het inkomen van de professionals in de sector.

De nieuwe agenda zal met behulp van voldoende financiële middelen de synergieën tussen cultuur en onderwijs benutten en de banden tussen cultuur en andere beleidsgebieden aanhalen. De agenda zal de culturele en creatieve sector ook helpen de problemen het hoofd te bieden en de kansen van de digitale omwenteling te benutten.

3. Rechtsgrondslag en eerste stappen

Artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en artikel 167 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie vormen de rechtsgrondslag voor het optreden van de Unie op het gebied van cultuur⁸. De lidstaten zijn exclusief bevoegd voor het cultuurbeleid en de rol van de Unie bestaat erin de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen. De beleidssamenwerking in de EU heeft een belangrijke impuls gekregen dankzij de door de Raad⁹ bekrachtigde mededeling van de Commissie uit 2007 over een "Europese agenda voor cultuur in het licht van de mondialisering"¹⁰. Ook het Europees Parlement heeft die agenda ondersteund door middel van politieke resoluties en proefprojecten.

Sindsdien hebben de lidstaten een indrukwekkend aantal maatregelen¹¹ genomen dankzij de beleidssamenwerking in de EU via opeenvolgende werkplannen voor cultuur van de Raad, door EU-programma's gefinancierde projecten en macroregionale strategieën¹².

De Europese Raad heeft de EU nu de opdracht gegeven meer op dit gebied te doen en *zich te beraden op mogelijke maatregelen om onder meer de wettelijke en financiële randvoorwaarden te creëren voor de ontwikkeling van de culturele en de creatieve sector, en voor de mobiliteit van professionals in de culturele sector*².

4. Strategische doelstellingen en maatregelen

De nieuwe agenda heeft drie strategische doelstellingen met sociale, economische en externe dimensies.

4.1 Sociale dimensie - de mogelijkheden van cultuur en culturele verscheidenheid benutten ten behoeve van sociale cohesie en welzijn

- De culturele capaciteit¹³ van alle Europeanen bevorderen door voor een grote verscheidenheid van culturele activiteiten te zorgen en mogelijkheden te bieden om actief aan die activiteiten deel te nemen
- De mobiliteit van professionals uit de culturele en creatieve sector stimuleren en de obstakels voor hun mobiliteit uit de weg ruimen

⁸ Ook de artikelen 173 en 208 zijn relevant voor de creatieve sector en ontwikkelingssamenwerking.

⁹ [2007/C 287/01](#)

¹⁰ [COM\(2007\) 242](#)

¹¹ SWD/2018/167, het bij deze mededeling gevoegde werkdocument van de diensten van de Commissie biedt een overzicht van de maatregelen in het kader van de Agenda uit 2007, bijzonderheden over in deze nieuwe agenda voorgestelde maatregelen en andere lopende of geplande relevante maatregelen en nadere informatie over raadplegingen, statistieken en onderzoeken die bij het ontwerp van de agenda zijn gebruikt.

¹² http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/policy/cooperation/

¹³ De "capaciteitsmethode" is ontwikkeld door Amartya Sen. De toepassing ervan op cultuur is van meer recentere datum.

- Het Europees cultureel erfgoed als een gedeelde rijkdom beschermen en promoten om het besef van onze gemeenschappelijke geschiedenis en waarden te versterken en een gevoel van een gemeenschappelijke Europese identiteit te bevorderen

Culturele participatie brengt mensen samen. Cultuur is een ideaal middel om over taalgrenzen heen te communiceren, mensen mondiger te maken en de sociale cohesie (onder meer tussen vluchtelingen, andere migranten en de gastgemeenschappen) te bevorderen. In het kader van de Europese agenda 2007 zijn beleidsmakers en deskundigen overeengekomen op welke manier van participatieve kunsten kan worden gebruikgemaakt om wederzijds begrip te bevorderen, mensen mondiger te maken en hun zelfvertrouwen te vergroten¹⁴.

Cultuur is een transformerende kracht om gemeenschappen te regenereren. Dat blijkt onder meer uit de succesvolle 30-jarige geschiedenis van de Culturele Hoofdsteden van Europa en de door de Europese structuur- en investeringsfondsen gefinancierde culturele infrastructuurprojecten. Het Europees Jaar laat zien hoe erfgoed een transversale bijdrage levert tot de Europese samenlevingen en economieën. Er wordt een nieuwe adaptieve aanpak gehuldigd om onze gebouwde omgeving vorm te geven en die aanpak is in cultuur geworteld¹⁵.

Culturele participatie leidt ook tot een betere gezondheid en meer welzijn. 71 % van de onlangs ondervraagde Europeanen vindt dat "je levenskwaliteit kan toenemen als je dicht bij een plaats woont die verband houdt met Europa's culturele erfgoed"¹⁶. En uit onderzoek¹⁷ blijkt dat toegang tot cultuur de op één na belangrijkste factor van psychisch welzijn is (de afwezigheid van ziekte is de belangrijkste factor).

Er zijn echter nog steeds sociale en financiële obstakels voor culturele participatie, ondanks de inspanningen van culturele organisaties om zich aan te passen aan de veranderende patronen van culturele consumptie en de samenstelling van de bevolking. Daarom wordt een nieuwe methode voorgesteld met culturele capaciteit als leidend beginsel. Deze methode houdt in dat voor een grote verscheidenheid van hoogwaardige culturele activiteiten wordt gezorgd, de mogelijkheden voor iedereen om aan deze activiteiten deel te nemen en creativiteit te ontplooiën worden bevorderd en de banden tussen cultuur enerzijds en onderwijs, sociale zaken, stedelijk beleid, onderzoek en innovatie anderzijds worden aangehaald¹⁸.

Met het oog op meer participatie is een grotere circulatie van Europese kunstwerken en van Europese professionals uit de culturele en creatieve sector noodzakelijk. De EU zal op basis van solide gegevens¹⁹ beleid en financiering blijven ondersteunen, maar de lidstaten moeten meer doen om administratieve obstakels (bijvoorbeeld de mogelijke dubbele belasting van kunstenaars en professionals uit de creatieve sector) uit de weg te ruimen.

¹⁴ [Open Method of Coordination \(OMC\) and Voices of Culture, 2014, 2016 and 2017](#)"

¹⁵ In overeenstemming met de [2018 Davos Declaration on high-quality Baukultur for Europe](#)

¹⁶ [Special Eurobarometer 2017](#)

¹⁷ [Sacco et al., 2011, The Interaction Between Culture, Health and Psychological Well-Being.](#) De open coördinatiemethode 2017-18 over cultuur ten behoeve van sociale inclusie verzamelt ook gegevens over gezondheid en welzijn.

¹⁸ Verslag van [King's College London](#) "Towards cultural democracy: Promoting cultural capabilities for everyone"

¹⁹ Drie open coördinatiemethoden over [Mobility of artists](#) en residenties, 2010, 2012, 2014

De Commissie zal:

- onderzoek naar culturele cross-overs ondersteunen om de effecten op verschillende gebieden (onder meer gezondheid en welzijn) te evalueren (2018)
- specifieke maatregelen ter bevordering van sociale inclusie via cultuur, Creatief Europa en Erasmus+²⁰ ontwikkelen en selectiecriteria voor Creatief Europa overwegen ter bevordering van een gendergelijk projectbeheer (2019)
- in het kader van Creatief Europa een project rond "culturele en creatieve ruimten en steden" opzetten om culturele participatie en sociale en stedelijke regeneratie te bevorderen (2018)
- een mobiliteitsregeling voor professionals uit de culturele en creatieve sector voorstellen in het kader van Creatief Europa (2018-2019)

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- zich ertoe te verbinden de administratieve en fiscale obstakels voor mobiliteit in aanzienlijke mate uit de weg te ruimen, onder meer via het volgende werkplan voor cultuur

4.2 Economische dimensie - op cultuur gebaseerde creativiteit op het gebied van onderwijs en innovatie en ter bevordering van groei en werkgelegenheid bevorderen

- Kunst, cultuur en creatief denken op alle niveaus van formele en niet-formele educatie en opleiding en in het kader van een leven lang leren bevorderen
- Gunstige ecosystemen voor de culturele en creatieve sector creëren, waarbij de toegang tot financiering, het innovatievermogen, een billijke beloning van auteurs en creatieve geesten en sectoroverschrijdende samenwerking worden bevorderd
- De voor de culturele en creatieve sector vereiste vaardigheden promoten (onder meer digitale, traditionele en gespecialiseerde vaardigheden en vaardigheden op het gebied van ondernemerschap)

Cultuur en creativiteit zijn belangrijke troeven voor de economie. Cultuur draagt rechtstreeks bij tot werkgelegenheid, groei en buitenlandse handel. De werkgelegenheid in de culturele sector is tussen 2011 en 2016 in de EU gestaag gestegen. In 2016 was de sector goed voor 8,4 miljoen banen. Er is een handelsoverschot van 8,7 miljard EUR aan culturele goederen²¹ en de culturele en creatieve sector is naar schatting goed voor 4,2 % van het bruto binnenlands product van de EU²². Innovatieve economische sectoren hebben ook behoefte aan creativiteit om hun concurrentievoordeel te vrijwaren. Stedelijke en rurale gemeenschappen rekenen steeds meer op cultuur om werkgevers, studenten en toeristen aan te trekken.

Cultuur, kunst, creativiteit en de creatieve sector zijn onderling afhankelijk. De combinatie van voor de culturele en creatieve sector kenmerkende kennis en vaardigheden met kennis en vaardigheden uit andere sectoren draagt bij tot innovatie (onder meer op het

²⁰ ec.europa.eu/programmes/creative-europe/; ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus

²¹ [Eurostat 2016 \(culture statistics: employment, enterprises, participation, trade, expenditure\)](#)

²² [2014 Ernst & Young study](#) "Measuring cultural and creative markets in the EU"

gebied van informatie- en communicatietechnologie, toerisme, industrie, diensten en de openbare sector). Om dit transformerend vermogen aan te boren stelt de Commissie voor de aandacht op drie specifieke ecosystemen toe te spitsen (namelijk onderwijs en opleiding, steden en regio's, en de culturele en creatieve sector zelf) om gunstige omstandigheden voor op cultuur gebaseerde innovatie te creëren.

Onderwijs en opleiding: Er is een duidelijk verband tussen onderwijsniveau en culturele participatie. Er zullen sectoroverschrijdende maatregelen op het gebied van cultureel bewustzijn en culturele expressie – een van de acht op Europees niveau erkende sleutelcompetenties – worden bestudeerd in de context van het herziene kader voor sleutelcompetenties voor een leven lang leren²³. Er heerst ook consensus over de noodzaak van overdraagbare competenties en vaardigheden, die de creativiteit en het kritisch denken stimuleren. De Commissie heeft steun verleend aan de werkzaamheden van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) rond het onderwijzen, leren en beoordelen van creatief en kritisch denken²⁴ – het innovatieve domein voor PISA 2021 (Programme for International Student Assessment). Deze nadruk op creatief en kritisch denken moet – in overeenstemming met de verschuiving van STEM (exacte wetenschappen, technologie, ingenieurswetenschappen en wiskunde) naar STEAM (exacte wetenschappen, technologie, ingenieurswetenschappen, alfawetenschappen en wiskunde) – tot uitdrukking komen op alle niveaus van onderwijs en opleiding²⁵.

Steden en regio's: De culturele en creatieve sector beschikt over een enorm vermogen om te experimenteren, op trends te anticiperen en modellen voor sociale en economische innovatie te verkennen. Steden en regio's zijn natuurlijke partners²⁶: ze spelen een voortrekkersrol bij op cultuur gebaseerde ontwikkelingen dankzij een grotere lokale autonomie, hun aantrekkingskracht op hooggetalenteerde mensen en hun vertrouwdheid met de behoeften en de mogelijkheden van hun inwoners. Cultuur en toerisme zijn krachtige aanjagers van economische activiteit. Uit de door het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Commissie ontwikkelde Cultural and Creative Cities Monitor blijkt dat steden die in cultuur investeren, hiervan aanzienlijk kunnen profiteren doordat ze meer banen en menselijk kapitaal dan andere vergelijkbare steden aantrekken²⁷. Op het platteland draagt het herstel en de opwaardering van cultureel en natuurlijk erfgoed bij tot groei en duurzaamheid²⁸. Een geïntegreerd beheer van het cultureel en natuurlijk erfgoed stimuleert mensen om dat erfgoed te ontdekken en er een dialoog mee aan te gaan²⁹.

Planning is noodzakelijk, maar er moet ook ruimte voor innovatie zijn via bottom-up processen, creatieve hubs³⁰ en incubators, waar freelancers en kunstenaars gezamenlijk werken en dingen creëren. Ook clusters van ondernemingen in de creatieve sector hebben bewezen dat ze de werkgelegenheid in hoge mate kunnen stimuleren³¹ en ongeveer 6 % van de 1300 regionale prioriteiten op het gebied van slimme specialisatie houden nu al

²³ Het [2016 OMC handbook](#) bevat goede praktijken en aanbevelingen.

²⁴ [OECD Centre for Educational Research and Innovation](#)

²⁵ [COM\(2017\)247](#)

²⁶ [Culture for Cities and Regions](#) peer-learning project, 2015-17

²⁷ [Cultural and Creative Cities Monitor](#), 2017

²⁸ 2016 ENRD Factsheet on Arts and Culture in Rural Areas

²⁹ Natura 2000 case studies linking cultural and natural heritage

³⁰ [European Creative Hubs network](#), 2016-18

³¹ [European Cluster Panorama 2014](#).

verband met cultuur³². Regionale en Europese territoriale samenwerking creëert groei en banen en promoot Europa als bestemming (onder meer via macro-regionale culturele routes)³³. Er is ruimte om op deze ervaringen voort te bouwen en de rol van cultuur voor op innovatie gebaseerde territoriale ontwikkeling te versterken.

Culturele en creatieve sector: Om kansen in groei en werkgelegenheid om te zetten hebben bedrijven en professionals uit de culturele en creatieve sector behoefte aan gunstige raamvoorwaarden: een regelgeving die creativiteit beloont, een betere toegang tot financiering, mogelijkheden om uit te breiden en internationaal actief te worden en voldoende specifieke vaardigheden.

Voor veel Europeanen – en vooral jongeren – is een baan in de culturele sector een belangrijke toegangspoort tot de arbeidsmarkt (in Letland, Roemenië, Portugal, Estland, Cyprus, Bulgarije en Spanje is een hoger percentage van de 15- tot 29-jarigen werkzaam in de culturele sector dan in de economie als geheel). Maar de prevalentie van projectgebonden, atypische en deeltijdse banen kan problematisch zijn. De beleidsmakers staan voor de belangrijke uitdaging de regelgeving zodanig aan te passen dat gelegenhedswerknemers en in toenemende mate mobiele werknemers sociale bescherming genieten. Het waarborgen van een faire beloning voor auteurs en creatieve geesten is een andere doelstelling die de Commissie in het kader van de strategie voor een digitale eengemaakte markt nastreeft.

De toegang tot financiering vormt nog steeds een belangrijk probleem voor een sector die grotendeels bestaat uit kleine, middelgrote en micro-ondernemingen. De Garantiefaciliteit voor de culturele en creatieve sector (in het kader van Creatief Europa) heeft een veelbelovende start gemaakt en zal worden versterkt. Er zullen ook andere instrumenten worden verkend (bijvoorbeeld crowdfunding³⁴ en particuliere financiering via sponsoring, stichtingen en publiek-private partnerschappen).

Professionals uit de culturele en creatieve sector hebben behoefte aan een ruime mix van digitale, traditionele, transversale en specifieke vaardigheden. De nieuwe agenda bouwt voort op lopende beleidsmaatregelen, vooral met betrekking tot vaardigheden op het gebied van ondernemerschap³⁵ en de omgang met erfgoed.

De nieuwe agenda verleent prioriteit aan een sectoroverschrijdende benadering van de samenwerking in de EU, aangezien digitalisering en cocreatie de artistieke en economische barrières blijven neerhalen. Dit alles zal met specifieke initiatieven in de meest ontwikkelde sectoren worden aangevuld om de rijke verscheidenheid van Europese culturele expressies doeltreffender te ondersteunen.

De Commissie zal:

- de valideringsfase van het project "Teaching, assessing and learning creative and critical thinking skills in education" van de OESO ondersteunen met het oog op de introductie van een creativiteitsmodule in PISA 2021 (Programme for International Student Assessment); en de mogelijkheden voor soortgelijke werkzaamheden verkennen in hoger onderwijs en opleiding (2018)

³² <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>

³³ [Routes4U](#): Gezamenlijk programma van de Commissie en de Raad van Europa inzake culturele routes in macro-regio's

³⁴ [Crowdfunding4Culture](#)

³⁵ Onder meer via de Europese kaders voor ondernemers- en digitale competenties (EntreComp en DigComp)

- muziek en alfawetenschappen in onderwijs en opleiding bevorderen (onder meer als prioritair thema in het kader van Erasmus+) (2019) en de ontwikkeling van op creativiteit gerichte interdisciplinaire modules in het hoger onderwijs promoten, waarbij alfawetenschappen, informatie- en communicatietechnologie, vaardigheden op het gebied van ondernemerschap en zakelijke vaardigheden worden gecombineerd (2018)
- regio's die op cultuur gerichte strategieën voor slimme specialisatie en macro-regionale strategieën uitvoeren, blijven ondersteunen en duurzaam cultuurtoerisme promoten via een specifiek Europees initiatief tijdens het Europees Jaar
- partnerschappen steunen tussen creatieve professionals/sectoren en Europese incubatienetwerken voor op creativiteit gebaseerde innovatie, die creativiteit, kunst en design integreren met geavanceerde technologie en wetenschap
- een proefproject uitvoeren om hechtere partnerschappen tussen de culturele en creatieve sector, lokale overheden, sociale partners en aanbieders van onderwijs en opleiding te bevorderen (2018)
- nagaan of in het kader van het Europees Instituut voor innovatie en technologie een kennis- en innovatiegemeenschap op het gebied van cultureel erfgoed en de creatieve sector kan worden opgezet (2019)
- een regelmatige dialoog met de culturele en creatieve sector in het kader van de hernieuwde strategie voor het industriebeleid organiseren om beleidsbehoeften op te sporen en een allesomvattend beleidskader op EU-niveau te onderbouwen
- een regelmatige dialoog met de muzieksector organiseren en de voorbereidende actie "Music Moves Europe" uitvoeren
- de dialoog met de Europese audiovisuele sector versterken, onder meer via evenementen in het kader van het Europees Filmforum (2018)
- in overeenstemming met de strategie voor een digitale eengemaakte markt – de lidstaten helpen een faire beloning voor kunstenaars en creatieve geesten te waarborgen via algemene en sectorspecifieke dialogen (2019)

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- zich in te zetten om de sociaaleconomische omstandigheden van kunstenaars en creatieve geesten te verbeteren en de alfawetenschappen in onderwijs en opleiding te bevorderen in het kader van het volgende werkplan

4.3 Externe dimensie - de internationale culturele betrekkingen aanhalen

- Cultuur ondersteunen als motor voor duurzame sociale en economische ontwikkeling
- Cultuur en de interculturele dialoog bevorderen met het oog op vreedzame betrekkingen tussen gemeenschappen
- Nauwer samenwerken op het gebied van cultureel erfgoed

Met de gezamenlijke mededeling uit 2016 "Naar een EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen"³⁶ heeft de EU een kader voor culturele samenwerking met

³⁶ [JOIN/2016/029](#)

partnerlanden vastgesteld. Dit is volledig in overeenstemming met het Unesco-Verdrag van 2005 betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen, waarbij de EU en alle lidstaten partij zijn³⁷. In de integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie³⁸ wordt culturele diplomatie aangemerkt als een nieuw gebied voor gezamenlijk extern optreden van de EU. De nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling³⁹ erkent de rol van cultuur als belangrijk onderdeel en katalysator.

De Commissie, de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (de hoge vertegenwoordiger) en hun diensten – onder meer de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) – staan volledig achter de lopende werkzaamheden binnen de Raad om een allesomvattende en stapsgewijze benadering van internationale culturele betrekkingen te ontwikkelen. Het optreden van de EU levert synergieën en een meerwaarde op⁴⁰, vooral in het licht van de uitgebreide rol van de EU-delegaties. De culturele steunpunten in de EU-delegaties worden opgeleid over de culturele dimensie van ontwikkeling en externe betrekkingen om beste praktijken beter te verspreiden en aan de behoeften en verwachtingen van lokale partners te voldoen.

Dankzij de nieuwe agenda kan cultuur doeltreffender worden gepromoot als een drijfveer van identiteit en cohesie, een motor van sociaaleconomische ontwikkeling en een factor die rechtstreeks bijdraagt tot vreedzame betrekkingen – onder meer via de rechtstreekse contacten tussen mensen in het kader van projecten op het gebied van onderwijs en jeugdzaken – met name in de Westelijke Balkan en de uitbreidingslanden⁴¹. De Commissie is ook van plan de agenda te gebruiken om de culturele dimensie van duurzame ontwikkeling te benadrukken en de VN-Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling te helpen uitvoeren.

Het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in 2018³ – waarbij de Westelijke Balkan volledig is betrokken – biedt een unieke kans om de culturele banden met de partnerlanden en de plaatselijke culturele sector aan te halen. De partnerschappen die tijdens het Jaar worden opgezet, moeten daarna worden voortgezet als onderdeel van de culturele samenwerking in de EU en van een nieuw Europees actieplan voor cultureel erfgoed. Er lopen ook projecten – of er zullen binnenkort projecten worden opgestart – in conflictzones om beschadigd cultureel erfgoed te beschermen en te herstellen, de werkgelegenheid te bevorderen en de levensstandaard te verbeteren.

De Commissie en de hoge vertegenwoordiger zullen:

- de culturele en creatieve sector in de Westelijke Balkan via meer steun uit hoofde van Creatief Europa ondersteunen en overwegen het instrument voor pretoetredingssteun te gebruiken om cultuur in de uitbreidingslanden de Westelijke Balkan te bevorderen, met name bij de uitvoering van de verwante vlaggenschipinitiatieven van het actieplan ter ondersteuning van het overgangsproces in de Westelijke Balkan
- overwegen de derde fase van het programma Cultuur voor landen van het oostelijk partnerschap op te starten en het maatschappelijk middenveld in de landen van het

³⁷ <http://en.unesco.org/creativity/>; het meest recente EU-verslag vindt u [hier](#).

³⁸ [EU Global Strategy](#)

³⁹ [Onze wereld, onze waardigheid, onze toekomst, 2017](#)

⁴⁰ Onder meer via het nieuwe EU-platform voor culturele diplomatie

⁴¹ COM(2018)65

Middellandse Zeegebied via cultuur versterken

- een voorbereidende actie rond Europese huizen voor cultuur in de partnerlanden opstarten
- de dialoog over cultuur met China versterken en een nieuwe dialoog met Japan aangaan
- het 11e intra-ACS-cultuurprogramma van het Europees Ontwikkelingsfonds voor landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan uitvoeren ter aanvulling van maatregelen in het kader van alle andere relevante programma's van de Unie. Doel is de werkgelegenheid, de identiteitsopbouw, de beroepsopleiding, de audiovisuele samenwerking en de uitvoering van het Unesco-Verdrag van 2005 in deze landen te ondersteunen
- strategieën voor culturele samenwerking op regionaal niveau ontwikkelen, te beginnen met de Westelijke Balkan, het Midden-Oosten, Noord-Afrika en Latijns-Amerika
- de bescherming van cultureel erfgoed aan de taken van missies van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid toevoegen, eventueel voortbouwend op lopende missies en projecten
- Silk Road Heritage Corridors in Centraal-Azië, Afghanistan en Iran ondersteunen

De Commissie verzoekt de lidstaten:

- met de Commissie, de hoge vertegenwoordiger en hun diensten – onder meer de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) – samen te werken bij de ontwikkeling van gezamenlijke activiteiten.

5. Transversale maatregelen

Hoewel de meeste maatregelen in de nieuwe agenda voornamelijk bijdragen tot een van de drie doelstellingen – de sociale, economische of externe dimensie – zijn veel aspecten transversaal. Twee grote gebieden van beleidsmaatregelen op EU-niveau – cultureel erfgoed en digitalisering – dragen bij tot de verwezenlijking van alle drie doelstellingen.

5.1 Cultureel erfgoed beschermen en valoriseren

Het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in 2018 is schitterend van start gegaan met duizenden activiteiten in heel Europa. De Commissie levert een rechtstreekse bijdrage rond tien hoofdthema's⁴² verdeeld over vier kerndoelstellingen: betrokkenheid, duurzaamheid, bescherming en innovatie. Deze zullen resulteren in aanbevelingen, beginselen en toolkits om de positieve resultaten van het Jaar veilig te stellen en tot de nieuwe agenda bij te dragen.

⁴² Bij de tien [Europese initiatieven](#) gaat het om belangrijke thema's voor sectoroverschrijdende beleidsmaatregelen. De initiatieven houden onder meer verband met onderwijs, illegale handel, kwaliteitsbeginselen voor restauratie, duurzaam cultureel toerisme, vaardigheden en innovatie.

Aan het eind van het Europees Jaar zal de Commissie:

- een **actieplan voor cultureel erfgoed** indienen en de lidstaten verzoeken soortgelijke plannen op nationaal niveau op te stellen en voor follow-up van de tien Europese initiatieven te zorgen via de werkplannen voor cultuur van de Raad
- voorstellen de resultaten van het Europees Jaar in toekomstige programma's van de EU en het cohesiebeleid te integreren
- de handhaving van de toekomstige EU-verordening over de invoer van cultuurgoederen via een actieplan ter bestrijding van de illegale handel in cultuurgoederen ondersteunen en een sociaal platform over bedreigd cultureel erfgoed opzetten voor belanghebbenden bij het wetenschapsbeleid

5.2 Digital4Culture

Dankzij de digitale revolutie zijn nieuwe en innovatieve vormen van artistieke creatie mogelijk, is de toegang tot cultuur en erfgoed verruimd en democratischer geworden, en zijn nieuwe manieren ontstaan om culturele inhoud te bereiken, te consumeren en in omloop te brengen. In het licht van deze ontwikkelingen werkt de Commissie aan een nieuwe Digital4Culture-strategie om op de voorstellen inzake auteursrecht, audiovisuele sector en omroeporganisaties in het kader van de strategie voor een digitale eengemaakte markt voort te bouwen en de basis voor toekomstige maatregelen in het kader van het volgend meerjarig financieel kader van de Unie te leggen.

De Commissie zal:

- een netwerk van kenniscentra in de EU opzetten om de kennis van bedreigde erfgoedmonumenten veilig te stellen met behulp van grootschalige digitalisering (2019)
- een onlinebestand van Europese films creëren en de eerste EU-filmweek organiseren om Europese films beschikbaar te maken voor scholen in heel Europa (2019)
- een pan-Europees netwerk van Digital Creative and Innovation Hubs opzetten om de digitale transformatie te ondersteunen (2020)
- nieuwe voorstellen voor Europeana doen, Europa's digitaal platform voor cultureel erfgoed (2018)
- bij wijze van proef mentorprogramma's voor professionals – en vooral vrouwelijke professionals – uit de audiovisuele sector organiseren om nieuwe talenten te helpen hun loopbaan uit te bouwen en hun vaardigheden te ontwikkelen (2019)
- cross-overs en samenwerking tussen kunst en technologie stimuleren met het oog op duurzame innovatie op industrieel en maatschappelijk vlak (2018)

6. De nieuwe agenda uitvoeren

Rekening houdend met het subsidiariteitsbeginsel bestaat de rol van de EU erin voor prikkels en advies te zorgen om nieuwe ideeën te testen en de lidstaten te helpen een gemeenschappelijke agenda uit te voeren. Op sommige gebieden is er duidelijk ruimte om meer te doen via strategische richtsnoeren, versterkte werkmethoden en proefprojecten.

6.1. Samenwerking met de lidstaten

De nieuwe agenda moet worden uitgevoerd via door de lidstaten goedgekeurde werkprogramma's en werkmethoden (bijvoorbeeld de open coördinatiemethode).

Om het effect te versterken stelt de Commissie voor de aandacht ook op de concrete uitvoering op nationaal, regionaal of lokaal niveau toe te spitsen via gezamenlijke door EU-instrumenten medegefinancierde projecten die voorzien in peer-learning en technische bijstand aan de lidstaten of aan door de lidstaten aangewezen regionale en lokale autoriteiten.

De Commissie verzoekt de lidstaten de volgende thema's voor gezamenlijke werkzaamheden te overwegen:

- participatieve governance op het gebied van erfgoed, in samenwerking met de Raad van Europa
- kwaliteitsbeginselen voor activiteiten met betrekking tot erfgoed en voor de restauratie van erfgoed
- toegang tot financiering en innovatiecapaciteit in de culturele en creatieve sector
- opschaling van door EU programma's ondersteunde cultuur- en erfgoedprojecten

6.2. Gestructureerde dialoog met het maatschappelijk middenveld

De Commissie is van plan de bestaande gestructureerde dialoog⁴³ te verruimen door ook andere dan de in het kader van de open coördinatiemethode onderzochte thema's aan de orde te stellen, de mogelijkheden van onlinesamenwerking beter te benutten en – geval per geval – een dialoog met relevante organisaties buiten de culturele en creatieve sector aan te gaan. Zij pleit ook voor een actievere rol voor het maatschappelijk middenveld bij de voorbereiding van de tweejaarlijkse Europese cultuurfora.

7. Cultuur bevorderen via beleidsmaatregelen en programma's van de EU

Creatief Europa en het vervolprogramma ervan zullen een directe rol bij de ondersteuning van de nieuwe agenda spelen en de Commissie zal de synergie tussen projecten en beleidsactiviteiten verbeteren. De Digital4Culture-strategie zal de samenhang tussen culturele, digitale en audiovisuele initiatieven versterken. De Commissie zal de maatschappelijke, economische en internationale doelstellingen van de nieuwe agenda ook via maatregelen op andere beleidsterreinen ondersteunen en andere – bestaande en toekomstige – beleidsmaatregelen en activiteiten van de EU zullen het cultuurbeleid van de lidstaten aanvullen en ondersteunen.

8. Volgende stappen

De nieuwe Europese agenda voor cultuur vormt een cruciaal onderdeel van het antwoord van de Commissie op het verzoek van de Europese Raad van december 2017. De agenda biedt een kader voor de volgende fase van samenwerking op EU-niveau om maatschappelijke uitdagingen via het transformerend vermogen van cultuur aan te gaan. Er wordt een nieuwe aanpak voorgesteld in het kader van een holistische visie, waarbij synergieën binnen de culturele sector en met andere beleidsgebieden worden bevorderd. De nieuwe agenda kan alleen met succes worden uitgevoerd als nauw met het Europees Parlement, de Raad, de

⁴³ www.voicesofculture.eu.

lidstaten en de belanghebbenden uit de culturele sector wordt samengewerkt en al deze partijen bij de agenda worden betrokken.

De beleidssamenwerking in het kader van de nieuwe agenda zal in 2019 en 2020 door Creatief Europa en andere EU-programma's ter financiering van culturele projecten worden ondersteund, en vanaf 2021 door vervolprogramma's in het kader van het volgend meerjarig financieel kader van de EU.